

REPARAREA JUDICIARA SAU CONVENTIONALA A PREJUDICIULUI

Prezentarea de față are în vedere prevederile legale în vigoare la data de 31.03.2004

Legislație aplicabilă în domeniu

- Codul civil din 1864, publicat în Broșura din 01.01.1997, cu modificările și completările ulterioare:
  - *Ordonanța Guvernului nr. 9/2000 privind nivelul dobânzii legale pentru obligații bănești, publicată în M.Of. 26/25.01.2000*
  - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, publicată în M.Of. 479/02.10.2000*

- Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, publicat în M.Of. nr. 19/21.04.1958, cu modificările și completările ulterioare:
  - *Decretul nr. 218/1960 pentru modificarea Decretului nr. 167 din 21 aprilie 1958, privitor la prescripția extinctivă, publicat în B.Of. nr. 10/01.07.1960*

I. Noțiunea de prejudiciu comercial

Prejudiciul comercial reprezintă efectul negativ suferit de un comerciant ca urmare a executării necorespunzătoare, cu întârziere sau a neexecutării obligațiilor contractuale asumate de un alt comerciant.

II. Repararea prejudiciului

Potrivit prevederilor Codului Civil, art. 998 și 999, orice persoană care a cauzat un prejudiciu unei alte persoane prin fapta sa ilicită are obligația de a repara acel prejudiciu.

Fapta ilicită a unei persoane poate rezultă din încălcarea unei obligații legale, cu caracter general care revine tuturor, fiind vorba în acest caz de răspundere civilă delictuală.

Dacă o persoană încalcă obligațiile stabilite într-un contract valabil încheiat, atunci este vorba de răspundere civilă contractuală.

Creditorul care suferă un prejudiciu ca urmare a neexecutării sau a executării necorespunzătoare a unui contract are dreptul la repararea integrală a prejudiciului rezultat din neexecutarea contractului sau executarea necorespunzătoare.

În cazul în care un comerciant produce anumite prejudicii în faza precontractuală, adică înainte de semnarea unui contract, se vor aplica regulile răspunderii civile delictuale.

Astfel, o parte poate solicita repararea prejudiciului suferit în perioada negocierilor. În situația în care o parte începe negocieri sau continuă să negocieze fără nici o intenție de a încheia un contract cu cealaltă parte, poate fi ținută responsabilă pentru cheltuielile efectuate în cursul negocierilor de partea vătămată și poate fi obligată la plata unor compensații pentru oportunitatea pierdută de partea vătămată de a încheia un contract cu o terță persoană.

Încălcarea obligației de confidențialitate independentă de existența unui contract atrage răspunderea comerciantului vinovat. Astfel, în perioada de negociere, o parte poate oferi anumite informații celeilalte părți cu caracter de confidențialitate. Partea care ia cunoștință de astfel de informații confidențiale este obligată să nu dezvăluie acele informații sau să le folosească în scop personal.

Încălcarea obligației de confidențialitate atrage răspunderea părții în culpă și plata unor daune. Suma daunelor variază independent dacă părțile au încheiat sau nu o înțelegere specială referitoare la confidențialitatea informațiilor. Chiar dacă partea vătămată nu suferă nici o pierdere, aceasta poate fi îndreptățită să solicite de la partea care a încălcat confidențialitatea beneficiile obținute din dezvăluirea informațiilor unor terțe părți sau prin folosirea acestora în scopuri personale.

Condiții ce trebuie îndeplinite pentru a putea fi reparat prejudiciul

a) prejudiciul să fie cert.;

Se poate solicita și repararea unui prejudiciu viitor, adică a unui prejudiciu care nu a avut încă loc, cu condiția ca acesta să fie suficient de sigur.

Certitudinea este legată nu doar de existența prejudiciului ci și de întinderea acestuia. Pot exista prejudicii a căror existență nu poate fi pusă la îndoială, dar care sunt dificil de evaluat.

Atunci când valoarea daunelor nu poate fi stabilită cu un grad suficient de certitudine, atunci, mai degrabă decât să se refuze orice reparare sau să se decidă daune-interese simbolice, instanța are dreptul să facă o evaluare echitabilă a prejudiciului suferit.

Potrivit prevederilor Codului Civil care reglementează această materie trebuie să existe o legătură clară între caracterul cert și caracterul direct al prejudiciului ceea ce presupune o legătură de cauzalitate suficientă între neexecutare și prejudiciu. Prejudiciul indirect este de obicei nesigur și imprevizibil.

b) neexecutarea să fie imputabilă debitorului

Dacă neexecutarea este parțial imputabilă creditorului, atunci se limitează dreptul la daune-interese al creditorului. Contribuția creditorului la realizarea prejudiciului poate consta în fapta sa ori într-un eveniment pentru care și-a asumat riscul. Fapta sa poate lua forma unei acțiuni sau a unei omisiuni. Fapta creditorului constă cel mai frecvent în nerespectarea unei obligații contractuale; dar poate fi și de natură delictuală sau poate rezulta din neexecutarea unui alt contract. Evenimentele exterioare pentru care creditorul își asumă riscul pot fi fapte ale unor persoane pentru care acesta este răspunzător, cum ar fi reprezentanții sau agenții săi.

Dacă în contract este inclusă o clauză privind forța majoră și condițiile stabilite de respectiva clauză sunt îndeplinite, atunci debitorul este exonerat complet de răspundere.

Altfel, exonerarea va fi parțială în măsura în care creditorul a contribuit la producerea prejudiciului. Determinarea contribuției fiecărei părți la realizarea prejudiciu poate fi foarte dificilă și va depinde, în mare măsură, de puterea de apreciere a instanței. Orice prejudiciu pe care creditorul l-ar fi putut evita luând măsurile necesare nu va fi reparat. Evident, unei părți care a suferit deja consecințele neexecutării contractului nu i se poate cere, în plus, să ia măsuri care costă timp și bani. Pe de altă parte, ar fi nerezonabil din punct de vedere economic să se permită creșterea prejudiciului care ar fi putut fi redus prin luarea măsurilor necesare.

Măsurile care trebuie luate de către creditor pot limita întinderea prejudiciului, mai ales atunci când există riscul ca acesta să dureze mai mult dacă aceste măsuri nu sunt luate sau pot evita creșterea prejudiciului inițial.

Reducerea daunelor în măsura în care creditorul nu a luat măsurile necesare pentru a atenua prejudiciul nu trebuie totuși să cauzeze pierderi acelei părți. De aceea, creditorul trebuie să recupereze de la debitor cheltuielile suportate pentru a atenua prejudiciul, cu condiția ca acele cheltuieli să fie rezonabile având în vedere circumstanțele.

c) prejudiciul să nu fi fost reparat încă.

1. Daunele-interese. Clauza penală

Pentru a compensa prejudiciile rezultate un creditor poate cere daune-interese ca mijloc legal de sancționare exclusiv, anume:

- daune-interese moratorii în caz de executare întârziată sau pentru executare defectuoasă acceptată de creditor;
- daune-interese compensatorii în caz de imposibilitate de executare imputabilă debitorului.

Clauza penală este o clauză contractuală prin care părțile, prin acordul lor, determină întinderea prejudiciului și quantumul daunelor care îl vor acoperi, înainte ca acesta să se fi produs.

Această clauză este de o mare utilitate practică întrucât fixează anticipat valoarea prejudiciului cauzat creditorului, fiind eliminată necesitatea de a se adresa justiției pentru evaluarea prejudiciului și mai ales se evită dificultățile pe care le ridică proba prejudiciului.

2 Determinarea prejudiciului

După cum am precizat, creditorul are dreptul la repararea integrală a prejudiciului rezultat din neexecutarea contractului (principiul reparării integrale a prejudiciului).

În vederea determinării prejudiciului pentru care sunt datorate daune-interese art. 1084 Cod Civil stipulează dreptul creditorului atât la repararea prejudiciului efectiv cât și a beneficiului nerealizat.

În aplicarea principiului reparării integrale, trebuie avute în vedere orice modificări ale prejudiciului, inclusiv a evaluării în bani, care poate să apară între momentul neexecutării și momentul hotărârii instanței. Regula totuși are și excepții: spre exemplu, dacă creditorul a reparat deja prejudiciul pe cheltuielile sale, daunele-interese acordate vor corespunde totalului sumelor cheltuite.

Prejudiciul rezultat din întârzierea la plată a unei sume de bani este supus unui regim special și este calculat printr-o sumă forfetară

corespunzătoare dobânzii acumulate între momentul scadenței plății sumei de bani și momentul plății efective.

Dobânda este datorată ori de câte ori întârzierea la plată este imputabilă debitorului și curge din momentul scadenței plății, fără a fi nevoie să fie pus în întârziere.

Dacă întârzierea este consecința unui caz de forță majoră (spre exemplu, debitorul este împiedicat să obțină suma datorată din cauza introducerii unor noi reguli în materia schimbului valutar), dobânda va fi în continuare datorată, dar nu cu titlul de daune-interese, ci cu titlul de compensare pentru îmbogățirea debitorului ca rezultat al neplății pentru că debitorul continuă să primească dobândă pentru suma pe care nu poate să o plătească.

Repararea are caracter forfetar. În cazul în care părțile nu stabilesc prin contract cuantumul dobânzii atunci debitorul datorează dobânda legală potrivit O.G. nr. 9/2000, cu modificările și completările ulterioare.

3. Prejudiciul moral

Prejudiciul comercial poate include și prejudiciul moral.

Prejudiciul moral este acel prejudiciu care nu este susceptibil de evaluare pecuniară.

Prejudicii morale pot rezulta atât în ipoteza încălcării unor interese patrimoniale, cât și în urma încălcării unor drepturi personale nepatrimoniale.

În cazul obligațiilor contractuale, prejudiciile morale se mărginesc la cele rezultate din executarea defectuoasă a unora dintre obligațiile contractuale.

Repararea prejudiciului moral

În cazul prejudiciului moral care a decurs dintr-un contract, dreptul la acțiune pentru repararea prejudiciului îl are creditorul care a fost prejudiciat moral prin executarea defectuoasă a obligațiilor asumate de debitorul său. Dacă sunt mai mulți debitori, obligația lor este în principiu divizibilă, cu excepția cazului în care solidaritatea derivă din lege sau din convenția părților.

Cel care promovează o acțiune în repararea prejudiciilor patrimoniale trebuie să facă dovada condițiilor prevăzute de lege pentru antrenarea răspunderii pârâtului.

Sarcina probei revine reclamantului; potrivit art. 1169 C.civ. poate fi folosit orice mijloc de probă admis de lege.

Repararea unor prejudicii morale poate lua diferite forme și instanța este aceea care decide care dintre acestea asigură repararea integrală a prejudiciului. Instanța poate acorda daune-interese și poate, de asemenea, să decidă alte forme de reparare, cum ar fi publicarea unui anunț în ziare, anunț decis de instanță (spre exemplu, în cazul încălcării unei clauze de non-concurență sau de redeschidere a unei afaceri sau în cazul atingerilor aduse reputației, etc.).

Și în acest caz este necesară îndeplinirea condiției ca prejudiciul să fie cert, deoarece nu este posibil să se ceară debitorului să repare un prejudiciu ipotetic sau eventual.